

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Clare Mackintosh
I LET YOU GO

Copyright © Clare Mackintosh 2014

First published in Great Britain in 2014 by Sphere, an imprint of Little,
Brown Book Group.

This edition published in 2014 by Sphere.

Translation Copyright © 2016 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01844-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

KLER
MAKINTOŠ
PUŠTAM
TE

Prevela Branislava Maoduš

Beograd, 2016.

Za Aleksa

UVOD

Vetar joj lepi vlažnu kosu preko lica, a ona skuplja oči da ih zaštiti od kiše. Ovakvo vreme tera ljude da ubrzaju korak; da brada uvučenih duboko u kragnu požure preko klizavog pločnika. Cipele im polivaju lepezasti mlazevi vode koji se podižu pod točkovima automobila u prolazu; od buke saobraćaja čuje samo pokoju reč obaveštenja kojima je cvrkatavim glasićem zasipa od trenutka kada su se otvorila vrata škole. Ne prestaje da sipa reči, zbrkane i nepravilne od uzbuđenja zbog susreta s ovim novim svetom u koji stasava. Uspeva da razazna nešto o najboljem drugu, projektu o svemiru, novoj učiteljici, i spušta pogled i smeši se njegovom uzbuđenju, ignorišući hladnoću koja joj se probija kroz šal. Dečak joj uzvraća osmeh i naginje glavu da okusi kišu; oči mu krase tamne grudve slepljenih vlažnih trepavica.

„I umem da napišem svoje ime, mama!“

„Kako si ti pametan dečak“, kaže zastavši da ga snažno poljubi u vlažno čelo. „Hoćeš li mi pokazati kada dođemo kući?“

Hodaju onoliko brzo koliko im dozvoljavaju nožice petogodišnjaka; u slobodnoj ruci nosi njegovu torbu, koja je udara u kolena.

Još malo pa će stići kući.

Svetlost farova bleska na vlažnom asfaltu, zaslepljuje ih na svakih nekoliko sekundi. Čekaju da se saobraćaj uspori, a zatim žurno prelaze prometnu ulicu; snažnije mu steže ručicu u mekoj vunenoj rukavici i on mora da potrči da bi održao korak s njom. Raskvašeno lišće prijanja uz ograde, njegove jarke boje tamne, povlače se pred sumornom smeđom.

Stižu u mirnu ulicu u kojoj ih, tu, iza ugla, čeka dom, a sama pomisao na njegovu zavodljivu toplinu budi u njoj osećaj prijatnosti. Sigurna u

poznatoj sredini susedstva, pušta mu ruku da skloni mokar pramen kose s očiju i smeje se vodopadu kapljica koji sipa iz njega.

„Pogledaj“, rekla je kada su skrenuli prema kući. „Ostavila sam svetlo da nas čeka.“

S druge strane ulice je kuća od crvenih cigala. Dve spavaće sobe, sićušna kuhinja i bašta prepuna saksija koje već dugo namerava da popuni cvećem. Sami su njih dvoje.

„Hajde da se trkamo, mama...“

Ne posustaje ni za tren; pun je energije otkad se probudi, dok mu glava ne dotakne jastuk. Većito skače, većito trči.

„Hajde!“

Sve se dešava u trenu; oseća pored sebe prazan prostor kada on pojuri prema kući, tražeći toplinu hodnika iza sjaja svetla na tremu. Mleko; keks; dvadeset minuta ispred televizora; riblji štapići za užinu. Svakodnevnica na koju su se tako brzo navikli, a jedva da je prošla polovina prvog polugodišta.

Automobil se stvorio niotkuda. Škripe vlažne kočnice, čuje se tup udarac tela petogodišnjaka o vetrobransko staklo, a zatim se ono okreće u vazduhu pre nego što svom silinom udari o asfalt. Trči za njim i izleće pred automobil koji je još u pokretu. Gubi ravnotežu i teško pada na ispružene ruke; udarac joj izbija vazduh iz pluća.

Sve se završilo za tren oka.

Čuči pored njega, uspaničeno pokušava da napipa puls. Posmatra usamljeni beli oblačić svog daha u vazduhu. Vidi tamnu senku ispod njegove glave i čuje svoj jauk kao da dopire iz tuđeg grla. Gleda u zamagljeno vetrobransko staklo, na kome brisači u luku bacaju vodu u sve tamniju noć, i vrišti na nevidljivog vozača da joj pomogne.

Naginje se da ugrije dečaka svojim telom, širi kaput da ih obuhvati oboje, a njegov rub pada na asfalt i upija vodu s njega. I dok ga ljubi i preklinje da se probudi, jezerce žute svetlosti koja se širi oko njih, skuplja se u jedan uski zrak; automobil se povlači. Motor prekorno cvili dok vozač pokušava da se iz drugog, trećeg, četvrtog puta okrene u uskoj ulici, očešavši u žurbi jedan od velikih platana koji se poput stražara izdižu s obe strane puta.

A zatim ih prekriva mrak.

DEO PRVI

1

Inspektor Rej Stivens stajao je pored prozora i zamišljeno posmatrao svoju kancelarijsku stolicu na kojoj je naslon za ruke bio polomljen bar godinu dana. Sve do sada pribegavao je veoma praktičnoj taktici i izbegavao da se naslanja na levu stranu, ali neko je, dok je on bio na ručku, na poleđini naslona crnim flomasterom ispisao reč *defektno*. Rej se zapitao da li će poslovna i tehnička podrška proširiti ovaj svoj novootkriveni entuzijazam prema proverbi stanja opreme i na njenu zamenu, ili će mu biti suđeno da vodi bristolsko odeljenje kriminalističke policije iz stolice koja baca ozbiljnu sumnju na njegov kredibilitet.

Nagnuo se da pronađe flomaster u neurednoj gornjoj fioci, a zatim čučnuo i prepravio reč u *detektiv*. Vrata njegove kancelarije su se otvorila pa je žurno ustao i vratio poklopac na flomaster.

„Ah, Kejt, samo sam...“ Zastao je, prepoznavši izraz na njenom licu i pre nego što je video radni nalog u njenoj ruci. „Šta imaš?“

„N. N. saobraćajka* u naselju Fišponds, šefe. Smrtno je stradao petogodišnji dečak.“

Rej je uzeo list papira i zagledao se u njega, a Kejt je ostala da zbunjeno stoji na vratima. Sveže pristigla iz patrole, bila je u odeljenju kriminalističke policije tek nekoliko meseci i još je pokušavala da se snađe. Ali bila je dobra – bolja nego što je toga i sama bila svesna.

„Nema broja tablica?“

„Ne, koliko znamo. Patrola je obezbedila mesto nesreće, a narednik u ovom trenutku uzima izjavu od majke deteta. U gadnom je šoku, kao što možeš i da zamisliš.“

---

* Policijski žargon: saobraćajna nezgoda u kojoj je počinitelj nepoznat, jer je pobjegao s lica mesta. (Prim. prev.)

„Da li možeš da ostaneš duže?“, upitao ju je Rej, ali Kejt je već klimala glavom i pre nego što je dovršio pitanje. Delimičnim osmehom koji su uputili jedno drugom pokazali su uzajamno razumevanje za istovremeni osećaj uživanja u naletu adrenalina i krivice koja ga je uvek pratila, jer je bio izazvan tako užasnim događajem.

„U tom slučaju, hajdemo.“

Klimnuli su u znak pozdrava grupi pušača zbijenih pod nadstrešnicom pored stražnjeg izlaza.

„U redu, Zdepasti?“, rekao je Rej. „Vodim Kejt na mesto saobraćajke u naselju Fišponds. Možeš li da stupiš u kontakt s odeljenjem za obaveštajne poslove i vidiš jesu li uspeli nešto da pronađu?“

„Važi.“ Stariji muškarac povukao je još jedan dim ručno smotane cigarete. Detektiva narednika Džejka Ovena toliko su dugo u njegovoj karijeri zvali Zdepasti da bi se i sam iznenadio kada bi ga na sudu oslovili punim imenom. Nije bio naročito pričljiv, ali imao je više ratnih priča nego što je bio voljan da deli s drugima, i bez i najmanje sumnje bio je Rejev najbolji detektiv. Njih dvojica bili su nekoliko godina zajedno u patroli, a kako je posedovao snagu koja naoko nije odgovarala njegovom niskom stasu, Zdepastog je valjalo imati na svojoj strani.

Pored Kejt, u njegovom timu nalazili su se i pouzdani Malkom Džonson i mladi Dejv Hilsdon, pun entuzijazma, ali buntovan detektiv, čija su odlučna nastojanja da osigura osudu bila previše rizična za Rejev ukus. Svi su oni zajedno bili dobar tim i Kejt je brzo učila od njih. Imala je vatrenu strast zbog koje se Rej s nostalgijom sećao dana kada je i sam bio revnosta mladi detektiv, pre nego što ga je samlelo sedamnaest godina birokratije.

Kejt je vozila neobeleženu *korsu* prema naselju Fišponds kroz sve gušći saobraćaj u špicu. Bila je nestrpljiv vozač; coktala je kada bi ih zadržalo crveno svetlo na semaforu, i izvijala vrat da vidi šta usporava saobraćaj. Neprestano je bila u pokretu: udarala je prstima o volan, nabirala nos, meškoljila se na sedištu. Kada se saobraćaj ponovo pokrenuo, nagnula se preko volana kao da će je taj pokret poterati brže napred.

„Nedostaju ti svetla i sirene?“, rekao je Rej.

Kejt se nasmešila. „Možda malčice.“ Oko očiju joj je bio razmazan ajlajner, ali osim njega, na licu nije imala šminku. Tamnosmeđe kovrdže neuredno su joj padale oko lica uprkos šnali od kornjačevine, koja je, po svoj prilici, trebalo da ih drži podalje od njega.

Rej je potražio mobilni telefon da bi obavio neophodne pozive, potvrdio da je jedinica za istraživanje saobraćajnih nezgoda na putu, da je nadzornik obavешten i da je neko zatražio da se na lice mesta dopremi operativni kombi – ogromno vozilo snabdeveno šatorima, osvetljenjem za hitne slučajeve i vrelim napicima. Sve je ovo bilo obavljeno. Istini za volju, pomislio je, ova procedura uvek se poštovala, ali je ovo, po službenoj dužnosti, bila njegova odgovornost. Patrola se obično malčice kostrešila kada bi se pojavili detektivi odeljenja kriminalističke policije i počeli da češljaju već pročešljano, ali tako je, prosto, moralo biti. Svi su oni prošli kroz to, čak i Rej, koji je proveo veoma malo vremena u uniformi pre nego što je napredovao.

Javio se centrali da ih obavesti da stižu za pet minuta, ali nije zvao kući. Rej je počeo da zove Megs u retkim prilikama kada bi se desilo da završi posao na vreme, što mu se činilo kao daleko praktičniji pristup produženom radnom vremenu koje je njegov posao zahtevao.

Kada su skrenuli za ugao, Kejt je usporila do te mere da je automobil gotovo mileo. Pet-šest policijskih automobila bilo je nasumice rasuto po ulici, a rotacija je, na svakih nekoliko sekundi, obasjavala mesto nesreće plavim svetlom. Reflektori su bili postavljeni na metalne tronošce pa su snažnim snopovima obasjavali finu izmaglicu kiše koja je, na svu sreću, oslabila u toku poslednjeg sata.

Kejt je prilikom izlaska iz stanice zastala da uzme kaput i da cipele s visokim potpeticama zameni gumenim čizmama. „Praktičnost pre stila“, nasmejala se ubacujući cipele u ormarić i navlačeći čizme. Rej nije mnogo razmišljao ni o jednoj od ovih stvari, ali sada je pozeleo da je bar uzue kaput.

Parkirali su automobil sto metara dalje od velikog belog šatora podignutog u pokušaju da se dokazi koji su možda ostali na licu mesta zaštite od kiše. Jedna strana šatora bila je otvorena, pa su unutra videli forenzičara kako, spušten na kolena, štapićem uzima uzorak nečega nevidljivog. Malo dalje niz ulicu, druga prilika u papirnom kombinezonu pregledala je jedno ogromno drvo pored puta.

Kada su se Rej i Kejt približili mestu nesreće, zaustavio ih je mladi pozornik čija je fluorescentna jakna bila zakopčana toliko visoko da Rej jedva da je mogao da mu nazre lice između kragne i kape.

„Dobro veče, gospodine. Želite li da vidite mesto nesreće? Moraću da vas upišem.“

„Ne, hvala“, rekao je Rej. „Možeš li mi reći gde ti je narednik?“

„U kući detetove majke“, rekao je pozornik. Pokazao je niz ulicu, prema redu malih tipskih kuća, pre nego što je ponovo uvukao glavu u kragnu. „U broju četiri“, začula se prigušena naknadna informacija.

„Bože, kakav užasan zadatak“, rekao je Rej dok su se on i Kejt udaljavali. „Sećam se da mi je, kao stažisti, zapala dvanaestočasovna dužnost nadzora nad mestom zločina po žestokom pljusku, i da me je detektiv odeljenja kriminalističke policije izribao što mu se nisam nasmešio kada se pojavio u osam sati ujutro.“

Kejt se nasmejala. „Da li si zato odlučio da predeš u kriminalističku policiju?“

„Ne sasvim“, rekao je Rej, „ali to je svakako jedna od prednosti. Ne, učinio sam to ponajviše zato što mi se smučilo da prepuštam važne slučajeve kriminalističkoj policiji i nikada ne dovedem slučaj do kraja. Šta je s tobom?“

„Slično je i sa mnom.“

Stigli su do niza kuća koje im je pokazao pozornik. Kejt je nastavila da priča dok su tražili broj četiri.

„Volim ozbiljnije slučajeve. Ali ja sam prešla u kriminalističku policiju ponajviše zato što mi sve vrlo brzo dosadi. Volim složene istrage od kojih će me zaoleti glava. Više volim složene ukrštenice od jednostavnih. Da li to ima smisla?“

„Savršenog“, rekao je Rej. „Mada ja ne umem da rešavam složene ukrštenice.“

„Postoji caka“, rekla je Kejt. „Pokazaću ti jednom prilikom. Evo nas, broj četiri.“

Ulazna vrata bila su lepo ofarbana i blago odškrinuta. Rej ih je otvorio i javio se. „Odeljenje kriminalističke policije. Možemo li da uđemo?“

„U dnevnoj sobi smo“, začuo se odgovor.

Obrisali su cipele i pošli uskim hodnikom pored pretrpanog čiviluka pod kojim je stajao par dečjih crvenih gumenih čizmica, uredno složenih pored para čizama odrasle osobe.

Majka deteta sedela je na malom kauču, pogleda prikovanog za plavu školsku torbu koju je stezala u krilu.

„Ja sam inspektor Rej Stivens. Veoma mi je žao zbog onoga što se desilo vašem sinu.“

Pogledala ga je, toliko snažno uvijajući oko ruku elastičnu vrpcu kojom se zatvarala školska torba, da joj je ona usecala crvene brazde u kožu. „Džejkob“, rekla je suvih očiju. „Zove se Džejkob.“

Narednik u uniformi sedeo je na kuhinjskoj stolici pored kauča i u krilu držao dokumenta koja je popunjavao. Rej ga je viđao u policijskoj stanici, ali mu nije znao ime. Pogledao je njegovu značku.

„Brajane, imaš li nešto protiv da povedeš Kejt u kuhinju i kažeš joj šta si do sada uspeo da saznaš? Želeo bih da svedoku postavim nekoliko pitanja, ako nemaš ništa protiv? Neće potrajati. Možda bi mogao i da joj skuvaš šolju čaja.“

Na osnovu izraza na Brajanovom licu bilo je jasno da je ovo poslednje što želi da uradi, ali ustao je i izašao s Kejt iz prostorije, bez sumnje da joj se žali na to što se inspektor odeljenja kriminalističke policije pozvao na svoj čin. Rej se nije dalje zamario time.

„Žao mi je što moram da vam postavim još pitanja, ali je od ključnog značaja da što pre dobijemo što više podataka.“

Džejkobova majka klimnula je glavom, ali nije podigla pogled.

„Koliko sam razumeo, niste uspeali da vidite tablice?“

„Desilo se tako brzo“, rekla je, a ove reči pokrenule su osećanja. „Pričao je o školi, a zatim sam... pustila sam ga samo za trenutak.“ Snažnije je obmotala elastičnu vrpcu oko ruke, a Rej je posmatrao kako joj nestaje boja iz prstiju. „Desilo se tako brzo. Automobil je naišao tako brzo.“

Odgovarala mu je tiho, ne pokazujući ni trag frustracije koju mora da je osećala. Reju se nije dopalo to što mora da bude nametljiv, ali nije imao izbora.

„Kako je vozač izgledao?“

„Nisam mogla da vidim ko je u automobilu“, rekla je.

„Da li je u automobilu bilo još putnika?“

„Nisam mogla da vidim ko se nalazi unutra“, ponovila je tupim i krutim glasom.

„Dobro“, rekao je Rej. Odakle, zaboga, da krenu?

Pogledala ga je. „Hoćete li ga pronaći? Čoveka koji je ubio Džejkoba. Hoćete li ga pronaći?“ Glas joj je pukao, a reči se raspale, pretvorivši se u tihi

jecaj. Presavila se napred, privijajući školsku torbu na stomak, a Rej je osetio kako mu nešto steže grudi. Duboko je udahnuo, potiskujući ovaj osećaj.

„Učinićemo sve što je u našoj moći“, rekao je, prezirući sebe zbog ovog klišeja.

Kejt se vratila iz kuhinje, a za njom je išao Brajan sa šoljom čaja u ruci. „Mogu li ja sada da dovršim uzimanje izjave, šefe?“, upitao je.

Prestani da mi uznemiravaš svedoka, hoćeš da kažeš, pomislio je Rej. „Da, hvala ti – izvini što smo te prekinuli. Imamo li sve što nam je potrebno, Kejt?“

Kejt je klimnula glavom. Bila je bleđa, a on se zapitao da nije Brajan rekao nešto što ju je uznemirilo. Za godinu dana poznavaće je jednako dobro kao i sve ostale članove tima, ali još nije uspeo da je razotkrije u potpunosti. Bila je otvorena, toliko je znao, nije se ustezala da iznese mišljenje na sastancima tima i brzo je učila.

Izašli su iz kuće i u tišini se vratili do automobila.

„Jesi li dobro?“, upitao ju je, iako je bilo očigledno da nije. Vilica joj je bila ukočena, a boja joj je sasvim nestala s lica.

„Dobro sam“, rekla je, mada prigušenim glasom, i Rej je shvatio da se trudi da ne zaplače.

„Hej“, rekao je i trapavo je zagrlio, „da li te je to slučaj pogodio?“ Rej je s godinama izgradio odbrambeni mehanizam protiv ovakvih slučajeva. Većina policajaca imala je svoj odbrambeni mehanizam – zato je čovek morao da se pretvara da ne primećuje neke od šala koje su se zbijale u kantini – ali Kejt je možda bila drugačija.

Klimnula je glavom i duboko i drhtavo udahnula. „Žao mi je. Obično nisam ovakva, časna reč. Radila sam na mnogo slučajeva sa smrtnim ishodom, ali... Bože, imao je pet godina! Džejkoberov otac, po svemu sudeći, nije želeo nikakav kontakt s njim, pa su njih dvoje živeli sami. Ne mogu ni da zamislim kroz šta ova žena prolazi.“ Glas joj je napukao, a Rej je osetio kako ga nešto ponovo steže u grudima. Njegovi mehanizmi odbrane počivali su na usredsređenosti na istražni postupak – na čvrste dokaze koji su se nalazili pred njim – i na izbegavanju detaljnijeg bavljenja osećanjima ljudi pogođenih slučajem. Ako bi suviše dugo razmišljao o tome kakav je osećaj gledati kako vam rođeno dete umire na rukama, nikome ne bi bio od koristi, ponajmanje Džejkobu i njegovoj majci. Rej je i protiv svoje volje pomislio na svoju decu, i osetio iracionalnu potrebu da pozove kuću i proveriti da li su oboje bezbedni.

„Izvini.“ Kejt je progutala pljuvačku i postidjeno se nasmešila. „Časna reč, neću uvek biti ovakva.“

„Hej, u redu je“, rekao je Rej. „Svi smo prošli kroz to.“

Podigla je obrvu. „Čak i ti? Ne bih za tebe pomislila da si osetljiv, šefe.“

„Imam i ja svojih trenutaka“, Rej joj je stegao rame pre nego što je sklonio ruku. Nikada nije zaplakao zbog nekog slučaja, ali bio je blizu. „Hoćeš li biti dobro?“

„Hoću. Hvala.“

Dok su odlazili, Kejt se osvrnula prema mestu nesreće, na kome su forenzičari i dalje vredno radili. „Kakvo kopile ubije petogodišnje dete, a zatim se tek tako odveze?“

Rej nije oklevao. „Upravo to ćemo i otkriti.“

2

Ne želim da pijem čaj, ali ga prihvatom. Držim šolju obema rukama i sagingjem glavu dok ne osetim kako me para iz nje prži. Koža mi bridi od bola, para mi otupljuje obraze i pecka me za oči. Borim se protiv želje da se povučem; želim da otupim i da ta obamrlost zamagli prizore koje ne mogu da izbacim iz glave.

„Da ti donesem nešto da pojedješ?“

Nadvija se nada mnom i ja znam da bi trebalo da podignem pogled, ali ne mogu da nateram sebe da to učinim. Kako može da mi nudi hranu i piće kao da se ništa nije desilo? Talas mučnine podiže mi se do grla i ja gutam njegovu gorčinu. Mene krivi. Nije to rekao, ali i ne mora, vidim mu to u očima. I u pravu je – jeste moja krivica. Trebalo je da idemo kući drugim putem; nije trebalo da pričam; nije trebalo da ga zaustavljam...

„Ne, hvala“, kažem tiho. „Nisam gladna.“

Nesreća mi se u beskrajnoj petlji vrti u glavi. Želim da pritisnem dugme da je zaustavim, ali slike su neumoljive: pred očima mi se u beskraj ponavlja prizor udara njegovog tela o haubu. Podižem šolju do lica, ali čaj se ohladio i toplina koju osećam na koži nije dovoljna da izazove bol. Ne osećam suze kako nadolaze, ali osećam kako mi krupne kapi padaju na kolena. Gledam kako mi natapaju farmerke i pokušavam da skinem noktom fleku od gline na butini.

Pogledom prelazim preko doma koji sam stvarala tolike godine. Preko zavesa koje sam kupila da se slažu s jastučićima; umetničkih dela od kojih su neka mojih ruku delo, a neka sam pronašla u galerijama i dopala su mi se toliko da mi je bilo žao da ih tamo ostavim. Mislila sam da svijam dom, ali sam samo gradila kuću.

Ruka me boli. Osećam kako mi puls brzo i lako tuče u zglobu. Prija mi bol. Želela bih da je snažniji. Želela bih da je automobil udario mene.

Ponovo priča. *Policija je na sve strane, traže automobil... novine će objaviti poziv svedocima da se jave policiji... biće na vestima...*

Soba počinje da se vrti pa usredsređujem pogled na stočić za kafu i klimam glavom kada mi se učini da je to primereno. Korača do prozora pa se vraća. Želela bih da sedne – izaziva mi nervozu. Ruke mi se tresu pa spuštam netaknuti čaj pre nego što ga ispustim, ali porcelan zveči na staklenoj površini stola. Strelja me frustriranim pogledom.

„Izvini“, kažem. Osećam metalni ukus u ustima i shvatam da sam izgrizla unutrašnju stranu usne. Gutam krv; ne želim da ga zamolim za maramicu i time skrenem pažnju na sebe.

Sve se promenilo. Onog trenutka kada je automobil skliznuo preko vlažnog asfalta, čitav moj život se promenio. Sada sve vidim jasno, kao da stojim sa strane. Ne mogu dalje ovako.

Budim se i za trenutak nisam sigurna kakvo me to osećanje mori. Sve je isto, a ipak se sve izmenilo. A zatim, čak i pre nego što otvorim oči, osećam u glavi tutnjavu nalik na podzemni voz. I opet je tu: niz scena u boji koje ne mogu ni da zaustavim ni da utišam. Prisanjam dlanove na slepoočnice kao da sirovom silom mogu da nateram slike da se povuku, ali one se i dalje smenjuju, nemilosrdno i brzo, kao da bih mogla zaboraviti da nije njih.

Na noćnom stočiću stoji mesingani budilnik koji mi je Iv dala kada sam pošla na fakultet – „Jer ćeš bez njega propustiti sva predavanja“ – i ostajem u šoku kada vidim da je već deset i trideset. Bol u ruci nadjačala je zaslepljujuća glavobolja koja mi izaziva mučninu svaki put kada pomerim glavu suviše brzo i, dok polako ustajem iz kreveta, osećam kako me boli svaki mišić.

Oblačim odeću koju sam nosila juče i odlazim u baštu ne zastavši da skuvam kafu, mada su mi usta toliko suva da mi je teško da gutam. Ne mogu da pronađem cipele pa mi mraz pecka stopala dok gazim preko

trave. Bašta nije velika, ali zima stiže, pa već posle nekoliko koraka ne osećam više prste na nogama.

Studio u bašti bio mi je utočište tokom poslednjih pet godina. Neupućenom posmatraču ne mnogo drugačiji od obične šupe, on je mesto gde dolazim da razmišljam, radim i u kome se krijem. Drveni pod isflekan je grudvama koje mi spadaju s grnčarskog kola smeštenog na sredini prostorije da mogu da ga obilazim i odmičem se da kritičkim okom pogledam svoje delo. Tri zida šupe pokrivaju police na koje stavljam svoje skulpture u uređenom haosu koji samo ja mogu da razumem. Dela koja radim – ovde; ispečena ali neobojena dela – ovde; dela koja bi trebalo da se isporuče kupcima – ovde. Na stotine je zasebnih komada na njima, ali kada bih sklopila oči, mogla bih da osetim pod prstima obris svakog od njih, i hladnu, vlažnu glinu na dlanovima.

Uzimam ključ iz skrovišta pod prozorskom daskom i otvaram vrata. Gore je nego što sam mislila. Pod se ne vidi ispod tepiha polomljene gline; zaobljene polovine sudova završavaju se naglo srditim, nazubljenim šiljcima. Drvene police su prazne, svi komadi s mog stola oboreni, a sićušne figure na prozorskim daskama neprepoznatljive, izdrobljene u komadiće koji svetlucaju na sunčevoj svetlosti.

Pored vrata leži mala skulptura žene. Napravila sam je prošle godine; bila je deo serije skulptura koje sam uradila za jednu prodavnicu u Kliftonu. Želela sam da napravim nešto stvarno, nešto što će biti što je moguće nesavršenije a ipak lepo. Napravila sam deset žena – svaka je imala specifične obline, kvрге, ožiljke i nesavršenosti. Uradila sam ih po uzoru na moju majku, sestru, devojke koje sam podučavala na kursu grnčarstva, žene koje sam videla kako šetaju u parku. Ovo sam ja. Predstavljena sam grubo i ne bi me svako mogao prepoznati, ali bez i najmanje sumnje to sam ja. Grudi su mi malčice premalene; kukovi malčice preuski; stopala malčice prevelika. Umršeno klupko kose uvijeno je u čvor na potiljku. Sagine se i podižem skulpturicu. Mislila sam da je ostala čitava, ali kada je dotaknem, osećam kako glina puca pod mojim prstima i u šakama mi ostaju dva polomljena komada. Gledam ih, a zatim ih svom silinom bacam na zid o koji se razbijaju u sitne komadiće i zasipaju moj sto.

Duboko udišem i polako ispuštam dah.

* * *

Nisam sigurna koliko je dana prošlo od nesreće niti kako sam uspela bilo šta da obavim u toku nedelje, jer se osećam kao da vučem stopala kroz melasu. Ne znam šta me je nateralo da odlučim da je danas taj dan. Ali tako je. Uzimam samo ono što mogu da stavim u putnu torbu, znajući da možda nikada neću moći da odem ako to sada ne učinim. Nasumice idem po kući i pokušavam da zamislim da se nikada više neću vratiti u nju. Ova pomisao me u isti mah i plaši i pruža mi osećaj slobode. Mogu li to da uradim? Da li je moguće prosto napustiti jedan život i započeti drugi? Moram pokušati: to mi je jedina prilika da prebrodim ovo a da se ne raspadnem.

Moj laptop je u kuhinji. Na njemu su fotografije, adrese, važni podaci koji će mi jednog dana možda biti potrebni, a koje se nisam setila da sačuvam na nekom drugom mestu. Nemam vremena da se bavim razmišljanjima o tome kako da to uradim sada, i mada je težak i nezgrapnan, stavljam ga u putnu torbu. Nema u njoj još mnogo mesta, ali ne mogu da odem bez poslednjeg komadića svoje prošlosti. Izbacujem džemper i nekoliko majica i pravim mesta za drvenu kutiju u kojoj su skrivene moje uspomene, naslagane jedna na drugu pod poklopcem od kedrovine. Ne otvaram je – nema potrebe. Unutra je nekoliko neuredno vođenih tinejdžerskih dnevnika iz kojih sam iscepala stranice, jer sam se pokajala što sam ih napisala; koncertne karte uvezane gumicom; diploma; isečci iz novina o mojoj prvoj izložbi. I fotografije sina koga sam volela silinom koja mi se činila gotovo nemogućom. Dragocene fotografije. Tako ih je malo kada se uzme u obzir da je tako silno voljeno dete. Tako je mali uticaj imao na svet, a bio je središte moga.

Ne mogavši da odolim, otvaram kutiju i uzimam fotografiju koja se nalazi na samom vrhu: polaroid koji mi je dala babica nežnog glasa na dan njegovog rođenja. Na njoj je on nalik na ružičasti komadić jedva vidljiv ispod belog bolničkog ćebeta. Ruke na fotografiji držim u trapavoj pozi mlade majke koja se guši od ljubavi i iscrpljenosti. Sve se desilo tako brzo, bilo je tako zastrašujuće, ni nalik onome o čemu su govorile knjige koje sam gutala za vreme trudnoće, ali ljubav koju sam osećala ni za trenutak nije oslabila. Iznenada, osećam kako se gušim, pa vraćam fotografiju u kutiju, a kutiju guram nazad u torbu.

* * *

Vest o Džekobovoj smrti je na svim naslovnim stranama. Vrišti na mene s novinskih štandova na benzinskoj pumpi pored koje prolazim, iz kioska i reda na autobuskoj stanici u kome stojim kao da se ne razlikujem od ostalih ljudi. Kao da ne bežim.

Svi pričaju o nesreći. Kako je mogla da se desi? Ko je to mogao da uradi? Na svakoj stanici čujem nove vesti i ne mogu da izbegnem deliće glasina koji dopiru do mene preko glava ljudi u redu.

Automobil je bio crn.

Bio je crven.

Policija samo što nije uhapsila počinioaca.

Policija nema nikakvih tragova.

Jedna žena seda pored mene. Otvara novine i ja se iznenada osećam kao da mi je neko seo na grudi. Džekobovo lice zuri u mene; podbulim očima kori me što ga nisam zaštitila, što sam dozvolila da umre. Primoravam sebe da ga pogledam i osećam kako mi snažan grč steže grlo. Pogled mi se muti pa ne mogu da pročitam reči, ali i ne moram – videla sam verziju ovog članka u svim novinama pored kojih sam danas prošla. Reči ožalošćenih učitelja; poruke na buketima cveća ostavljenim pored puta; pokrenut je glavni pretres koji je zatim odložen. Druga fotografija prikazuje venac žutih hrizantema na nemoguće sićušnom kovčegu. Žena cokće u neverici i počinje da priča: delimično sebi u bradu, čini mi se, a možda smatra da ću i ja imati nešto da kažem.

„Strašno, zar ne? I još pred sam Božić.“

Ne govorim ništa.

„Da se odveze tako i ne stane.“ Ponovo cokće. „Molim vas“, nastavlja, „imao je samo pet godina. Kakva to majka dozvoli tako malom detetu da samo prelazi ulicu?“

Ne mogu da se obuzdam – ispuštam jecaj. Nisam ni shvatila da mi vrele suze teku niz obraze i padaju na maramicu koja mi je nežno stavljena u ruku.

„Siroto jagnješće“, kaže žena kao da smiruje malo dete. Ne znam da li misli na mene ili na Džekoba. „Ne možete ni da zamislite, zar ne?“

Ali mogu, i želim da joj kažem da je, ma šta ona zamišljala, osećaj hiljadu puta gori. Pruža mi još jednu maramicu, izgužvanu ali čistu, i okreće stranicu novina i čita članak o paljenju prazničnih lampica u naselju Klifton.

Nikada nisam mislila da ću pobeći. Nikada nisam ni pomislila da ću morati.

Rej se popeo na treći sprat, gde je mahniti ritam dvadesetčetvoročasovne policijske aktivnosti ustupao mesto tihim, tepisima zastrtim kancelarijama radnika sa standardnim radnim vremenom, od devet do pet, i reaktivnog odeljenja kriminalističke policije. Ovde mu je najprijetnije bilo uveče, kada je bez ometanja i prekida mogao da se posveti većitoj gomili dosijea na svom stolu. Prešao je preko otvorenog prostora do pregrađenog ugla gde se nalazila njegova kancelarija.

„Kako je prošao brifing?“

Poskočio je na zvuk tuđeg glasa. Okrenuo se i ugledao Kejt za njenim stolom. „Grupa četiri je moja stara patrolna ekipa. Nadam se da su se bar pretvarali da su zainteresovani.“ Zevnula je.

„Bilo je dobro“, rekao je Rej. „Dobra je to ekipa i, ako ništa drugo, brifing je bar poslužio da ih podseti na činjenice u vezi sa slučajem.“ Rej je uspeo da istragu saobraćajne nesreće drži nedelju dana na listi zadataka, ali je ona neizbežno potisnuta s nje kako su pristizali novi slučajevi. Davao je sve od sebe da obiđe sve patrolne ekipe i podseti ih da mu je još potrebna njihova pomoć. Potapšao je ručni sat. „Šta radiš ovde u ovo doba?“

„Češljam odgovore na apel u medijima“, rekla je, listajući palcem ivicu gomile ođštampanih stranica. „Nije da od toga ima neke vajde.“

„Ništa što bi vredelo podrobnije istražiti?“

„Ništa“, rekla je Kejt. „Nekoliko prijava loše vožnje, pokoja licemerna prijava u vezi s roditeljskim nadzorom i uobičajena gomila ludaka i čudaka, uključujući i jednog tipa koji je najavio Drugi dolazak.“ Uzdahnula je. „Očajnički nam je potrebna neka nova činjenica – nešto što bismo mogli dalje istražiti.“

„Svestan sam da je ovo poražavajuće“, rekao je Rej, „ali drži se, iskrnuće nešto. Uvek iskrnsne.“

Kejt je zaječala i odgurnula stolicu od gomile papira. „Mislim da nisam blagoslovena strpljenjem.“

„Poznat mi je taj osećaj.“ Rej je seo na ivicu njenog stola. „Ovo je dosadni deo istrage – onaj koji ne prikazuju na televiziji.“ Nasmešio se zbog njenog ožalošćenog izraza. „Ali ishod je vredan truda. Pomisli samo: među svim tim silnim listovima papira mogao bi se nalaziti ključ za rešenje ovog slučaja.“